

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE
ODDZIAŁ STOŁECZNY IM. ALEKSANDRA JANOWSKIEGO

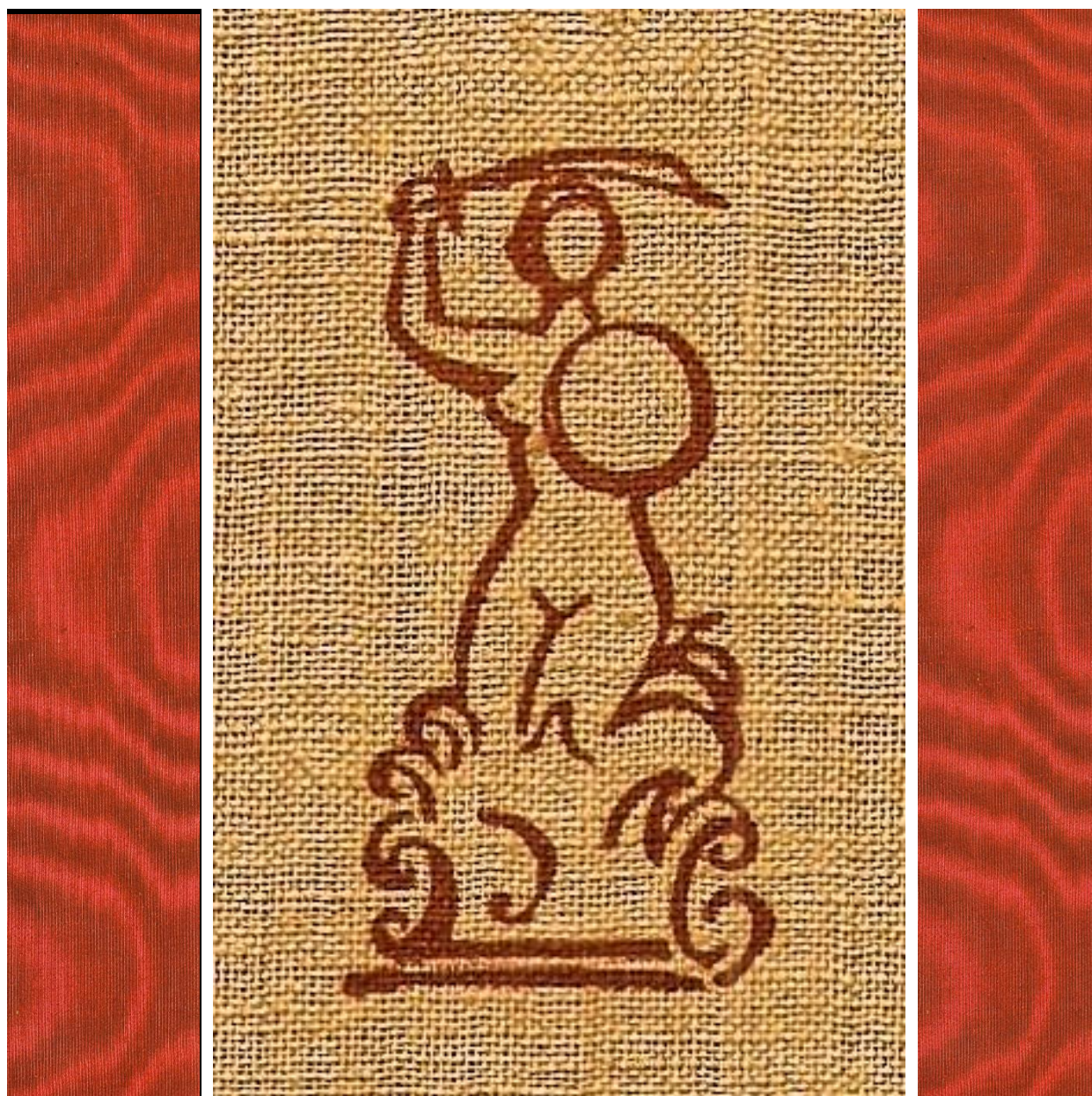

BIWAK

BIULETYN KLUBU PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ
IM. ANIELI MICHAŁSKIEJ

NR 35

MAJ 2025

**BIULETYN KLUBU PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ PTTK
IM. ANIELI MICHAŁSKIEJ**

NR 35 MAJ 2025

13. ZŁAZ PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ

Krzysztof Zarański

WSPOMNIENIA Z POWSTANIA WARSZAWSKIEGO

Andrzej Zarembowicz „Topór”

WETERANI POWSTANIA WARSZAWSKIEGO W PTTK

Stefan Głowacki

I RAJD PIESZY ODDZIAŁU STOŁECZNEGO PTTK

Włodzimierz Majdewicz

WARSZAWSKIE ŚLADY MIKOŁAJA WISZNICKIEGO

Jan Piwnik

WARSZAWSKIE ŚLADY ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH część II

Jan Piwnik

Dwadzieścia lat odznaki SZLAKIEM HENRYKA SIENKIEWICZA

SZUFLADA KOLEKCJONERA

Grafika na okładce grafika Emilii Nózko-Paprockiej z 1966 r.

Redakcja Krzysztof Zarański, Daniel Wolborski

Opracowanie graficzne Włodzimierz Majdewicz

13. ZŁAZ PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ WARSZAWY I MAZOWSZA MALCANÓW 2025

Tegoroczny złaz odbył się w Malcanowie, w Gminie Wiązowna. Ponieważ w złazie uczestniczyli w większości Przodownicy Turystyki Pieszej, to nie było tras regulaminowych i każdy uczestnik docierał na metę według własnego programu. Na mecie przedstawiciel Zarządu Klubu potwierdzał przejście trasy i wręczał tradycyjne znaczki rajdowe.

W gronie koleżanek i kolegów rozmawialiśmy o turystyce pieszej i krajoznawstwie w naszym regionie. W trakcie dyskusji pojawiły się pewne interesujące i warte przemyślenia propozycje. Amatorzy kiełbasek mieli możliwość upiec je pod wiatą wybudowaną przed laty przez Gminę Wiązowna.

Koło Malcanowa znajduje się bardzo ciekawy, rozległy kompleks leśny, dużo zwierzyny płowej, w tym łosie. W Malcanowie znajduje się pomnik upamiętniający zrzut aliancki. W nocy z 3 na 4 kwietnia 1944 r. dokonano alianckiego zrzutu o kryptonimie „Pierzyna”.

Oprócz 4 skoczków spadochronowych z blisko 500 tys. dolarów, zrzucono 9 zasobników i 6 paczek zawierających broń oraz inny sprzęt wojskowy¹.

¹ 3 kwietnia 1944 r. w Malcanowie wylądowali: kpt. Zygmunt Sawicki „Samulik”, ppor. Marian Pokładecki „Zoli”, ppor. Jan Biezuński „Orzyc” i sierż. Stanisław Biedrzycki „Opera”. W zasobnikach przeznaczonych dla lokalnych oddziałów Armii Krajowej było 20 pistoletów maszynowych MP 40 (niemieckich), trzy karabiny maszynowe, kilka rewolwerów i materiały wybuchowe. W jednym z zasobników znajdowało się pięć radiostacji wraz z osprzętem.

Przedstawiamy wspomnienia Andrzeja Zarembowicza, członka Harcerskiej Poczty Polowej w Powstaniu Warszawskim 1944 r., członka Stołecznego Klubu Tatrzańskiego PTTK, jednego z najstarszych Klubów PTTK w Warszawie, działającego na pograniczu turystyki górskiej i taternictwa. Klub jest jednostką organizacyjną Oddziału PTTK Marymont. Prezentowany tekst został uprzednio opublikowany na stronie internetowej Stołecznego Klubu Tatrzańskiego PTTK.

Andrzej Zarembowicz „Topór”

WSPOMNIENIA Z POWSTANIA WARSZAWSKIEGO

Osiemdziesiąta rocznica Powstania Warszawskiego skłania do wspomnień i refleksji. Jako dwunastoletni chłopak pełniłem służbę harcerską w „Zawiszy”. Była to najniższa jednostka organizacyjna konspiracyjnego harcerstwa – Szarych Szeregów. „Zawisza” skupiała młodzież od 12 do 15 lat. Zadaniem naszym w czasie Powstania była głównie obsługa Harcerskiej Poczty Polowej oraz kolportaż prasy powstańczej. Z wielu tytułów pamiętam: „Biuletyn Informacyjny” będący codziennym pismem AK (dwa egzemplarze zachowałem do dziś), „Robotnik”, „Rzeczpospolita”, „Barykada”. Wykonywaliśmy dodatkowo funkcje łączników, przewodników, obserwatorów, uczestnicząc też w odgruzowaniu, gaszeniu pożarów i transporcie żywności z magazynów często dość odległych.

Trzeciego dnia Powstania przybył do mnie kolega z wezwaniem stawienia się na zbiórce przy ulicy Noakowskiego 6 – przy placu przed Politechniką (mieszkałem przy Poznańskiej 11 – między ul. Wilczą a ul. Hożą). Po około tygodniu ze względu na bezpośrednie zagrożenie (częściowo teren Politechniki był zajęty przez Niemców), przenieśliśmy się na ul. Wspólną, w pobliżu Poznańskiej, a po pewnym czasie na Wilczą 41 (Harcerska Poczta Polowa Oddział Śródmieście Płd. Wilcza 41; organizator hm. Kazimierz Grenda „Granica”, kierownik hm. Władysław Olędzki „Papa” – od września hm. Leon Jankowski „Jurand”; obsługa: 3 drużyny Roju „Ziem Zachodnich”, drużyna im. Tadeusza Kościuszki, 16 WDH im. Zawiszy Czarnego; razem ok. 70 harcerzy; funkcjonowała do 2.X.1944 r.), w pobliżu ul. Marszałkowskiej, do budynku szkolnego, gdzie pozostawaliśmy już do końca Powstania. Tu też miała siedzibę Harcerska Poczta Polowa dla terenu Śródmieście Południe. Obszar Śródmieścia przedzielony był przez cały czas Powstania przez Aleje Jerozolimskie, tworząc dwa odseparowane rejony. Łączność między częścią północną a południową zapewniało jedyne przejście w pobliżu ulicy Kruczej. Ostrzeliwane z jednej strony z gmachu Banku Gospodarstwa Krajowego przy Nowym Świecie, a z drugiej od Dworca Głównego.

Zasadniczy rejon mego działania obejmował obszar między ulicą Kruczą, a ulicą Emilii Plater, zwłaszcza ulice: Poznańską, Hożą, Wilczą, Marszałkowską, ks. Skorupki. Wielokrotnie przechodziłem na stronę północną. W początkowym okresie przechodziło się po zmierzchu, przebiegając po kilka osób z bramy osłoniętej workami z piaskiem z jednej strony, do bramy budynku po stronie przeciwnej. Z biegiem czasu, mimo usilnych ataków niemieckich, ułożono barykadę z płyt chodnikowych, a następnie wykop. Pozwoliło to na przechodzenie również w dzień. Droga do bramy wyjściowej na stronę północną prowadziła przez piwnicę domu przy ulicy Nowogrodzkiej i przyległych oficyn, później objętych pożarem. Przechodziło się więc piwnicami pod płonącymi zabudowaniami. Ściany piwnic były mocno nagrzane, wywołując uczucie duszności. Poza Śródmieściem przebywałem na

były mocno nagrzane, wywołując uczucie duszności. Poza Śródmieściem przebywałem na Powiślu, w czasie, kiedy toczyło się tu jeszcze w miarę normalne życie oraz dwukrotnie na Czerniakowie. Był to Szpital Czerniakowski, ul. Okrąg, ul. Czerniakowska – między 15 a 20 sierpnia.

Obsługując pocztę poprzez odbiór i doręczanie korespondencji jak i rozprowadzanie prasy powstańczej, staliśmy się najlepiej zorientowanymi ludźmi w aktualnej sytuacji w zakresie możliwości i sposobu poruszania się po poszczególnych ulicach. Zwarta zabudowa poprzez wykucie otworów w piwnicach i murach sąsiadujących posesji, pozwalała na przejście znaczących odcinków bez wychodzenia na powierzchnię. Stąd też mogliśmy być wielce pomocni, przeprowadzając ludzi chcących dostać się do określonych miejsc. Ważna też była znajomość usytuowania barykad pozwalających na przekraczanie ulic pozostających pod ostrzałem. Ulegało to wszystkim zmianom wobec postępujących zniszczeń, wskutek ataków bombowych, ostrzału artyleryjskiego i pożarów. Już w końcu sierpnia nie było w całej Warszawie ani jednego miejsca oddalonego od najbliższych pozycji niemieckich więcej niż 300 metrów. Ponieważ Niemcy musieli unikać rażenia własnych oddziałów, cały ogień artylerii, lotnictwa i granatników koncentrował się nie na pierwszej linii lecz na zapleczu. Przykład: stosunkowo duża ilość ocalałych domów przy ulicy Noakowskiego, wzdłuż której przebiegała linia frontu. W Śródmieściu z każdym dniem coraz bardziej odczuwało się brak żywności. Głównym źródłem zaopatrzenia stały się magazyny browaru Habermuscha w okolicach ulicy Towarowej, Prostej i Wroniej. Tu znajdowały się duże ilości jęczmienia i żyta.

Danym mi było trzy razy wziąć udział w ekipach transportowych. Wyruszyliśmy rano około szóstej z ulicy Koszykowej, w pobliżu ul. Mokotowskiej, a wracaliśmy, w zależności od sytuacji na trasie, około 16-18. Wiązało się to z koniecznością przeprawy przez Aleje Jerozolimskie, a następnie przez rumowiska ulic: Złotej, Wielkiej, Siennej i Śliskiej, często pod silnym ostrzałem. W czasie jednego z takich transportów przechodziliśmy piwnicą domu przy ul. Siennej, na który spadła bomba lotnicza. Pierwsze zapamiętane wrażenie to nieuniknione zarwanie stropu, a następnie trudna do wyobrażenia ilość duszącego pyłu. Dlatego też zawsze należało mieć chustkę przeznaczoną do zakrycia ust i nosa.

Takie samo odczucie pozostało w mej pamięci jeszcze dwukrotnie, kiedy znalazłem się w piwnicach domów, na które spadły bomby. Stropy piwnic na szczęście wytrzymały, a znajdujący się w nich ludzie ocaleli, wychodząc przez wykute otwory do sąsiednich posesji.

Z innych zadań pamiętam służbę obserwatora. Polegała ona na wypatrywaniu nocą samolotów dokonujących zrzutów: zaopatrzenia, broni, leków i żywności. Punktem obserwacyjnym był strych budynku, skąd należało przekazać stosowny meldunek o miejscu dokonanego zrzutu.

Wspominam też dom, gdzie mieszkałem – ul. Poznańska 11. Tu mieścił się na jednym z pięter w oficynie szpital polowy. Tu też znajdowała się studnia – pompa artezyjska zainstalowana jeszcze w 1939 r., stając się głównym punktem zaopatrzenia w wodę dla całego rejonu południowo-zachodniego Śródmieścia. Przez teren posesji przebiegała droga do sąsiednich zakładów serowarskich przy ulicy Hożej, gdzie uruchomiono produkcję

granatów. Działała też kuchnia polowa. Z końcem Powstania, jak wszelkie podwórka, tak i ten stosunkowo rozległy teren zamienił się w cmentarz. Ubywali bliscy, koledzy, znajomi.

Z innych, utrwalonych na zawsze w mej pamięci, to widok z okna domu przy ulicy Wspólnej, nurkujących samolotów i lecących bomb, spadających w rejonie ulicy Żłotej, Chmielnej i Zielnej. Przejmujące wrażenie sprawiali ludzie poparzeni wybuchem pocisków zapalających. Czasem jeszcze żyli pokryci brunatno-szarą galaretą. Poza posługą kapłańską nic im nie można było ofiarować. W nocy widok płonących znajomych domów wywierał też swoiste piętno. Pamiętam ul. Świętokrzyską w drugiej połowie września (wieczorem płonąca z obu stron), którą przemierzałem między ulicą Mazowiecką a Marszałkowską. Widzę także niebo nad Warszawą, pogodne ale zasnute dymem, przez który jak w górach, przez mgłę przebijało słońce.

Pamiętny dzień osiemnastego września. W południe na dużej wysokości ukazała się flotylla amerykańskich liberatorów, dokonując zrzutów spadochronowych. Większość zasobników spadła na tereny zajęte przez Niemców, ale przyniosło to otuchę i nowe nadzieje. Nadeszła jednak noc z 1 na 2 października. W pokoju na piętrze śpiemy z kolegą. Jest nas dwóch. Budzimy się w nocy, zalega cisza, która wyrwała nas ze snu. Pierwsza cicha noc po 63 dniach. Po ustaniu walk zdolni do chodzenia wylegli na ulicę z dziwnym uczuciem, możliwości swobodnego poruszania się. Przy ulicy Kruczej, w okolicach Hożej, powstał natychmiast bazar. Największą siłę nabywczą, jak zwykle i wszędzie w takich okolicznościach, posiadał alkohol i papierosy. Te dwa artykuły, na wszelki wypadek, należy mieć zawsze w zapasie, zwłaszcza jeśli się nie pije i nie pali.

1 października ostatnia zbiórka na terenie przy ulicy Wilczej 41. Najsmutniejszy dzień. Odczytane zostają ostatnie rozkazy i pożegnalne przemówienia. Na podwórku groby poległych kolegów z krzyżami i tabliczkami. Nasza drużyna zebrała się jeszcze w sali na piętrze. Otrzymujemy na pamiątkę pełnionej służby znaczki Poczty Polowej AK. Smutek, łzy w oczach i żal za odchodzącymi dniami, pełnymi wzruszeń, nadziei i ufności do końca, że nadejdzie pomoc i oswobodzenie. Na koniec zaśpiewaliśmy „Jeszcze Polska nie zginęła”.

Warszawę opuściłem wraz z rodziną 7 października trasą przez Plac Politechniki, Nowowiejską, Filtrową, przez Ochotę do Dworca Zachodniego. Stąd zostaliśmy przewiezieni do przejściowego obozu w Pruszkowie, na terenie Zakładów Taboru Kolejowego. W pamiętnej hali nr 5, po dwudniowym koczowaniu, następowała selekcja. Przechodzących przez komisję złożoną z kilku Niemców rozdzielano z przeznaczeniem: do wywiezienia na teren Generalnej Guberni, do Niemiec na przymusowe roboty i wreszcie podejrzani do dalszego zatrzymania. Znalazłem się wraz z rodzicami w transporcie do wywiezienia na teren G.G. Po załadowaniu do odkrytych wagonów towarowych i kilkunastogodzinnej jeździe, wyładowano nas w Krzeszowicach w pobliżu Krakowa, dokąd udaliśmy się następnego dnia. Tu przebywaliśmy do końca grudnia 1944 r. Zaraz po świętach Bożego Narodzenia, władze niemieckie nakazały ludności z Warszawy opuszczenie Krakowa. Zostaliśmy przetransportowani do Rabki. Na początku lutego 1945, po dwudniowym marszu, dotarliśmy do Krakowa.

Tablica pamiątkowa przy ul. Wilczej, w miejscu budynku nr 41, w którym podczas Powstania Warszawskiego mieściła się Harcerska Poczta Polowa.

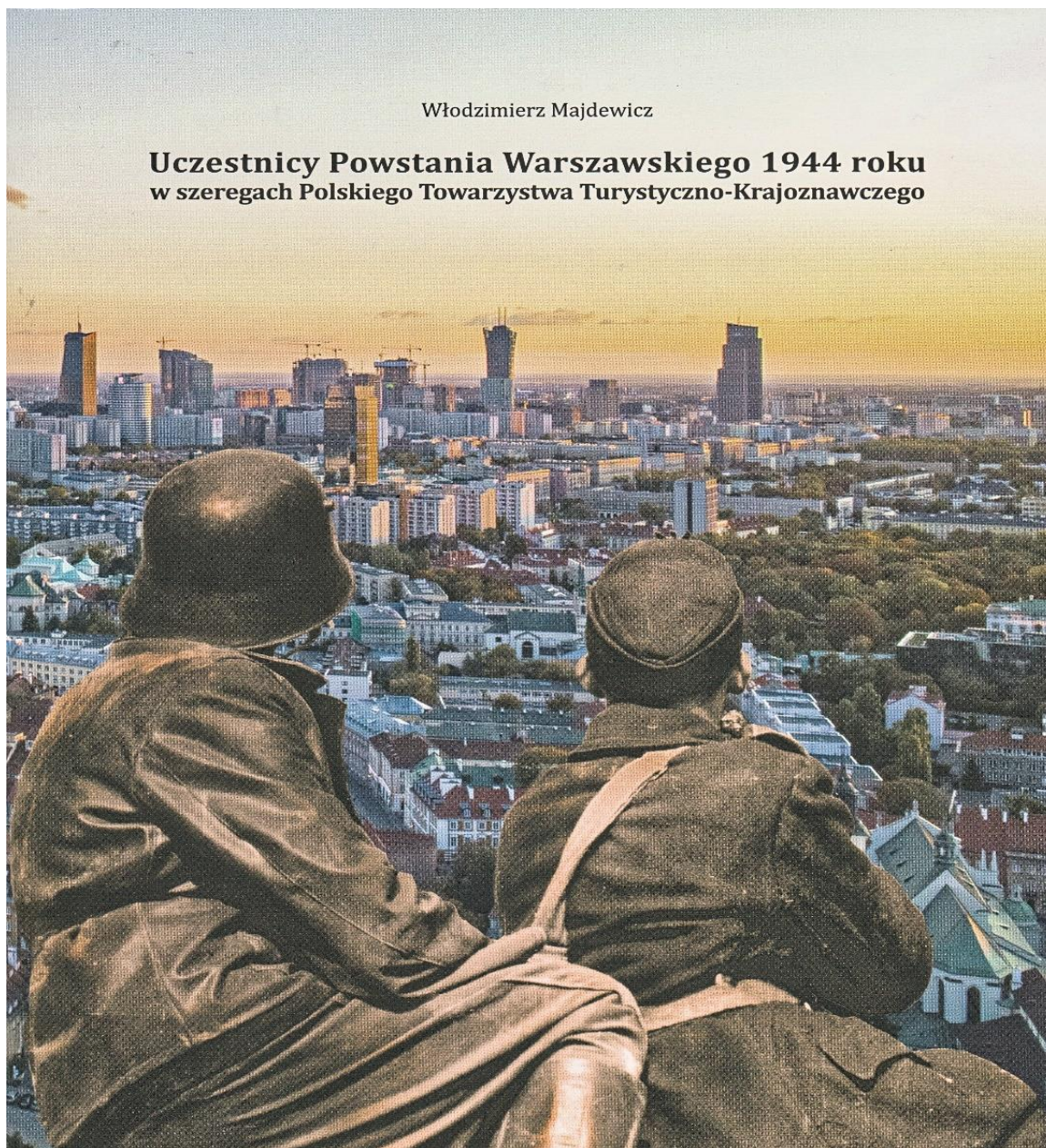
Tablica, ufundowana przez pracowników Poczty Polskiej, została odsłonięta we wrześniu 1993 r.

Fot. Włodzimierz Majdewicz

WETERANI POWSTANIA WARSZAWSKIEGO W PTTK

Jesienią ubiegłego roku w 80. rocznicę Powstania Warszawskiego 1944 r. ukazała się nakładem Wydawnictwa PTTK „Kraj”, przy wsparciu Samorządu Województwa Mazowieckiego, książka autorstwa Włodzimierza Majdewicza pod tytułem „Uczestnicy Powstania Warszawskiego 1944 roku w szeregach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego”.

Okładka książki

Celem autora, członka Komisji Historii i Tradycji Zarządu Głównego PTTK, było przypomnienie sylwetek, w większości młodych wówczas ludzi, którzy w sierpniu roku 1944 chwycili za broń i stanęli do walki w powstańczych szeregach. Część z nich po wojnie działała w naszych strukturach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Nieliczni z nich jeszcze przed wybuchem II wojny światowej byli członkami Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (PTT) lub Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (PTK).

W większości jednak przedstawione biogramy dotyczą Powstańców, którzy po wojnie w różny sposób związani byli z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym (PTTK). Wielu z nich zapisało się trwale w historii PTTK. Dla większości jednak członkostwo w PTTK stwarzało okazję do uprawiania różnorodnych dyscyplin turystyki i realizacji zamiłowań krajoznawczych. Kilkunastu z nich autor poznał osobiście, przez wiele lat współpracował z nimi przy organizacji rajdów, zlotów, wycieczek pieszych, górskich i prelekcji w Oddziale Stołecznym PTTK im. Aleksandra Janowskiego, najstarszej komórce organizacyjnej PTTK w Warszawie.

W tej grupie znalazło się m.in. nazwisko Anieli Michalskiej, której imię od czterdziestu lat nosi warszawski Klub Przodowników Turystyki Pieszej. Znalazły tam się również biogramy byłych Powstańców, którzy działali w innych warszawskich Oddziałach PTTK oraz biogramy weteranów Powstania Warszawskiego sympatyzujących z Towarzystwem i chętnie przez lata podejmujących współpracę. Wydawnictwo zawiera ponad dwieście biogramów. Powstały one na podstawie materiałów zebranych przez autora w latach 2015-2024. Biogramy te pod tytułem *Kombatanci – uczestnicy Powstania Warszawskiego 1944 roku w strukturach PTTK* były uprzednio opublikowane w dwóch częściach, w tomach IX (2015 r.) i XII (2020 r.), „Studiów i materiałów z dziejów krajoznawstwa polskiego”². Po dołączeniu biogramów powstałych w wyniku kolejnej fazy poszukiwań i weryfikacji w latach 2020-2024, powstała ta książka.

Pierwsze egzemplarze książki „Uczestnicy Powstania Warszawskiego 1944 roku w szeregach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego” zaprezentowano w formie terenowej promocji na polanie „Pociecha”, w trakcie zakończenia 65. Centralnego Zlotu Młodzieży Palmiry 2024 i w Ratuszu Bielańskim na podsumowaniu Zlotu Palmiry. 23 listopada 2024 r., w siedzibie Zarządu Głównego PTTK, odbyło się spotkanie jubileuszowe, poświęcone siedemdziesięcioleciu funkcjonowania Komisji Krajoznawczej ZG PTTK i czterdziestopięcioleciu działania Podkomisji Kolekcjonerstwa Krajoznawczego. Jednym z punktów programu była prezentacja publikacji Włodzimierza Majdewicza „Uczestnicy Powstania Warszawskiego 1944 r. w szeregach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego” i spotkanie z autorem. W listopadzie 2024 r. odbyły się w Pałacu Kultury i Nauki Międzynarodowe Targi Turystyczne ITTF Warsaw. Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna promowała tam książkę „Uczestnicy Powstania Warszawskiego 1944 roku w szeregach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego”.

Autor nie powiedział jeszcze ostatniego słowa, gromadzi materiały i obiecuje kolejną część biogramów, która będzie opublikowana w XV tomie „Studiów i materiałów z dziejów krajoznawstwa polskiego” jeszcze w tym roku.

Osobom zainteresowanym książką „Uczestnicy Powstania Warszawskiego 1944 roku w szeregach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego” polecamy kontakt z Centralną Biblioteką PTTK lub z Mazowieckim Forum Oddziałów PTTK.

² Stałe wydawnictwo Komisji Historii i Tradycji Zarządu Głównego PTTK. Pierwszy numer „Studiów i materiałów z dziejów krajoznawstwa polskiego” ukazał się w 2006 r. z okazji Jubileuszu 100-lecia utworzenia Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w 2006 r.

I RAJD PIESZY ODDZIAŁU STOŁECZNEGO PTTK 21-22 MAJA 1955 R.

W maju bieżącego roku minęło siedemdziesiąt lat od pierwszej zbiorowej imprezy turystycznej, typu rajd pieszy, w Warszawie. Wprawdzie już od kilku lat organizowano cieszące się dużą popularnością wycieczki piesze. Turyści w różnym wieku chętnie uczestniczyli w wycieczkach pieszych, wielu z nich zbierało skrzętnie punkty do funkcjonujących od 1952 r. i coraz bardziej popularnych Odznak Turystyki Pieszej PTTK. Z czasem części tych wycieczek pieszych nadano funkcjonującą po dziś dzień formę „Wycieczek kalendarzykowych”, o czym obszernie pisałem w Biuletynie „Biwak” nr 30 w czerwcu 2024 r. Nie istniały jednak, tak dobrze znane współczesnym turystom spod znaku PTTK, rajdy piesze.

Siedemdziesiąt lat temu, w dniach 21-22 maja 1955 r., odbył się po raz pierwszy rajd pieszy w Oddziale Stołecznym PTTK. Organizatorem tej pionierskiej imprezy pieszej była powołana 23 marca 1953 r. Sekcja Turystyki Pieszej Oddziału Stołecznego PTTK³. Imprezie nadano oficjalny tytuł **I RAJD PIESZY ODDZIAŁU STOŁECZNEGO PTTK**.

W kwietniu 1955 r., do działających na terenie Warszawy Kół i Klubów PTTK dotarł dokument pod tytułem **„KOMUNIKAT Nr 1 w sprawie I Rajdu Pieszego Oddziału Stołecznego PTTK w Puszczy Białej organizowanego w dniu 22 maja 1955 r.”**.

Przygotowano cztery trasy piesze wiodące przez atrakcyjne krajoznawczo tereny Puszczy Białej. Trasy były zróżnicowane pod względem trudności:

Pierwsza była półtoradniowa. Prostyń – Morzyczyn (nocleg) – Brok – Dalekie, około 35 km. Pozostałe trzy trasy były jednodniowe.

Rybieńko – Wyszaków – Trzcianka – Dalekie, około 23 km.

Rybieńko – Wyszaków – Leszczydół – Stara Wieś – Dalekie, około 20 km.

Rybieńko – Wyszaków – Natolin – Trzcianka – Dalekie, około 15 km.

Na punkty startowe, gdzie oczekiwali kierownicy, dojeżdżano koleją z dworca PKP Warszawa Wileńska. Kierownicy tras punktowali regulaminowe wyposażenie drużyn i odprawiali je na trasy.

Do zadań uczestników należało przebycie tras dowolnymi drogami, uwzględniając ujęte w regulaminie rajdu miejscowości. Niestety nie zachowała się dokumentacja imprezy zawierająca nazwiska obsługi tras rajdowych.

Edmund Mieroszewicz w swej książce pod tytułem **„Z KART HISTORII ODDZIAŁU ŚRÓDMIEŚCIE PTTK IM. ALEKSANDRA JANOWSKIEGO W WARSZAWIE 1953-1983”**, zamieścił m.in. zdanie: *Z ważniejszych wydarzeń 1955 r. na uwagę zasługują: /.../ 21-22 maja – I Rajd Pieszy Oddziału Stołecznego PTTK w Puszczy Białej*. Słowa te niewątpliwie świadczą o historycznej randze tamtej imprezy.

³ W dniu 28 lutego 1955 r. odbyło się zebranie organizacyjne Sekcji Turystyki Pieszej Oddziału Stołecznego PTTK. Wybrano wówczas nowy Zarząd: Janusz Żmudziński – przewodniczący, Józef Boguszewski – zastępca przewodniczącego, Tomasz Chłudziński – członek Zarządu.

POLSKIE TOWARZYSTWO
TURYSTYCZNO - KRAJOZNAWCZE
ODDZIAŁ STOLECZNY
Seksja Turystyki Pieszej
W-wa, Rynek St. Miasta 23
tel. 603-42

Warszawa, dnia 20 kwietnia 1955 r.

K O M U N I K A T N r 1

w sprawie I Raidu Pieszego Oddziału Stołecznego PTTK
w Puszczy Białej organizowanego w dniu 22 maja 1955 r.

I. Założenia Raidu.

Raid urządzany jest w ramach "Dni Turysty" dla spopularyzowania turystyki pieszej, zdobywania odznaki Turystyki Pieszej, poznania mało znanych, a pięknych terenów turystycznych w Puszczy Białej.

II. T r a s y.

Raid odbędzie się na 4 trasach:

1. półtoradniowa - Prostyn - Morzyczyn /nocleg/ - Brok - Przyjmy - Kocęby - Nowa Wieś - Dalekie, około 35 km.
2. jednodniowa - Rybienko - Wyszaków - Natolin - Trzcianka - Rybakówka - Dalekie, około 23 km.
3. jednodniowa - Rybienko - Wyszaków - Leszczydół - Stara Wieś - Dalekie, około 20 km.
4. jednodniowa dla mniej wprawnych - Rybienko - Wyszaków - Natolin - Trzcianka - Dalekie, około 15 km.

III. Przejazdy na punkty startowe.

Drużyny powinny przybywać na punkty startowe:

1. dla trasy I do st. Prostyn k/Małkini pociągami odchodzącym 21.V. o godz. 17,10 z Dw. Wileńskiego,
2. dla trasy II do st. Rybienko pociągami odchodzącym o godz. 6,50 z Dw. Wileńskiego,
3. dla trasy III i IV do st. Rybienko pociągami odchodzącym o godz. 7,57 z Dw. Wileńskiego.

U w a g a : wobec następującej w dniu 22.V.br. zmiany rozkładu jazdy pociągów mogą nastąpić ewentualne przesunięcia godziny wyjazdów dla tras II, III, IV.

IV. Zgłoszenia.

W Raidzie biorą udział drużyny zgłoszone przez ogniwa PTTK, organizacje masowe, zrzeszenia sportowe, organizacje szkolne i zakłady pracy.

W Raidzie biorą udział drużyny 6 - 8 osobowe /kierownik drużyny i 5 - 7 uczestników/ dorosłych od 18 lat, oraz młodzieżowe od 14 - 18 lat.

Kolejnym echem tamtej imprezy jest notatka Tadeusza Maczubskiego, zawarta w jego cenionej przez historyków krajoznawstwa pracy **„Z DZIEJÓW TURYSTYKI W WARSZAWIE. Kalendarium (lata 1973-2003)”**⁴. Tam na stronie 57 czytamy:

1955 , 21-22 maja. Rajd w Puszczy Białej. I Rajd Pieszy odbył się w Puszczy Białej, został zorganizowany przez Sekcję Turystyki Pieszej Oddziału Stołecznego PTTK na czterech trasach. Uczestniczyło ok. 300 osób. Zadaniem uczestników było przejście wybraną trasą dowolną drogą za pomocą kompasu i mapy. W czasie marszu wykonywano wiele czynów społecznych. Kierownikiem Rajdu był Edmund Mieroszewicz. Pierwszą nagrodę zdobyła drużyna studentów SGPiS zwana „Muchomorami” (od kropkowanych kapeluszy).”

Fot. Janusz Żmudziński

⁴ Tadeusz Maczubski, „Z DZIEJÓW TURYSTYKI W WARSZAWIE. Kalendarium (lata 1873-2003)”, Warszawa 2003. Wydano w 2003 r. z okazji 50-LECIA ODDZIAŁU STOŁECZNEGO PTTK przy współpracy Centralnej Biblioteki PTTK.

WARSZAWSKIE ŚLADY MIKOŁAJA WISZNICKIEGO WSPÓŁTWÓRCY POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO

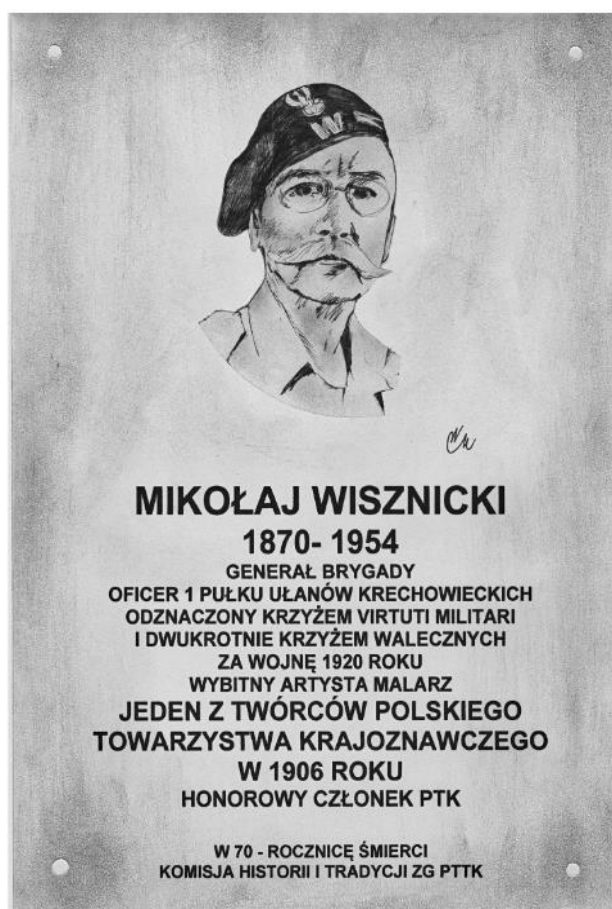
W 2024 r., w związku z siedemdziesiątą rocznicą śmierci generała Mikołaja Wisznickiego (1870-1954), w Biuletynie „Biwak” nr 31 ukazał się artykuł Maksymiliana Warmuza i Daniela Wolborskiego pt. „Mikołaj Wisznicki – żołnierz, artysta, krajoznawca”. Niniejsze opracowanie stanowi uzupełnienie tego artykułu. Przedstawia miejsca i obiekty na terenie Warszawy związane z osobą generała w okresie 1904-1914 i 1918-1939.

W związku z tym Klub PTTK „Varsovia” proponuje wycieczkę po stolicy, podczas której będzie można poznać historię tych miejsc.

WYKAZ OBIEKTÓW

1) Ul. Conrada 7 (Bielany)

Kościół Matki Boskiej Wspomożycielki Wiernych, a w nim tablica (odsłonięta 22 czerwca 2024 r.) upamiętniająca Mikołaja Wisznickiego („Panteon” PTTK), jednego ze współzałożycieli Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Tablica pamiątkowa Generała Mikołaja Wisznickiego w „Panteonie” PTTK
(autor – Włodzimierz Majdewicz)
Fot. Włodzimierz Majdewicz

2) Ul. Dobra 27/róg ul. Tamka 10 (Powiśle)

Przed 1939 r. siedziba tygodnika satyryczno-politycznego „Mucha” – obiekt nie istnieje. Mikołaj Wisznicki, po ukończeniu studiów malarskich w Warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych, zyskał popularność jako ilustrator i karykaturzysta czasopisma „Mucha”.

Czasopismo satyryczne „Mucha” – rocznik 1932

Fot. Daniel Wolborski

3) Ul. Noakowskiego 6 (Polna 60) – Śródmieście

Szkoła Realna im. Stanisława Staszica pierwotnie mieściła się przy ul. Wilczej 41 (lata 1906-1916) – obecnie obiekt nie istnieje. Następnie została przeniesiona do nowego budynku przy ul. Polnej 60. W 1919 r. została upaństwowiona i działała jako VII Państwowe Gimnazjum Męskie im. Stanisława Staszica. Od 1906 r. w szkole wykładał geografię i biologię Mikołaj Wisznicki.

W 1938 r. północny odcinek ul. Polnej, za Placem Politechniki, zmieniono na ul. Noakowskiego. Tak więc szkoła „zmieniła” swój adres z ul. Polnej 60 na ul. Noakowskiego 6.

Na ścianie budynku znajduje się tablica pamiątkowa informująca o tym, że w tym gmachu w latach 1916-1951 mieściły się Gimnazjum i Liceum im. Stanisława Staszica.

Ponadto od 1906 r. Mikołaj Wisznicki wykładał geografię i biologię w Szkole Średniej Ogólnokształcącej Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, mieszczącej się przy ul. Chmielnej 88/90 (obiekt obecnie nie istnieje).

4) Ul. 6 Sierpnia 1/3/5 – obecnie Al. Wyzwolenia (Śródmieście)

Przedwojenna siedziba Ministerstwa Spraw Wojskowych – obecnie obiekt nie istnieje.

Zabudowania Ministerstwa rozciągały się na całej długości ulicy – od Placu na Rozdrożu do Placu Zbawiciela (po jej południowej stronie).

- a) 20 listopada 1918 r. Mikołaj Wisznicki został przyjęty do Wojska Polskiego w stopniu podporucznika i przydzielony do Ministerstwa Spraw Wojskowych, gdzie został szefem II Sekcji Ekwipunku Instytutu Wojskowo-Technicznego. Był jednym z twórców polskiego munduru wojskowego

- b) w 1923 r. został powołany na stanowisko Kierownika Referatu Korpusu Kadetów w Oddziale III Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. 31 marca 1924 r. został mianowany podpułkownikiem
- c) z dniem 1 października 1924 r. Mikołaj Wisznicki został przydzielony do Korpusu Kadetów Nr 2 w Modlinie na stanowisko Komendanta

5) Al. Jerozolimskie 29 (Śródmieście)

W latach 1906-1918 pod tym adresem mieściła się pierwsza siedziba Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (PTK).

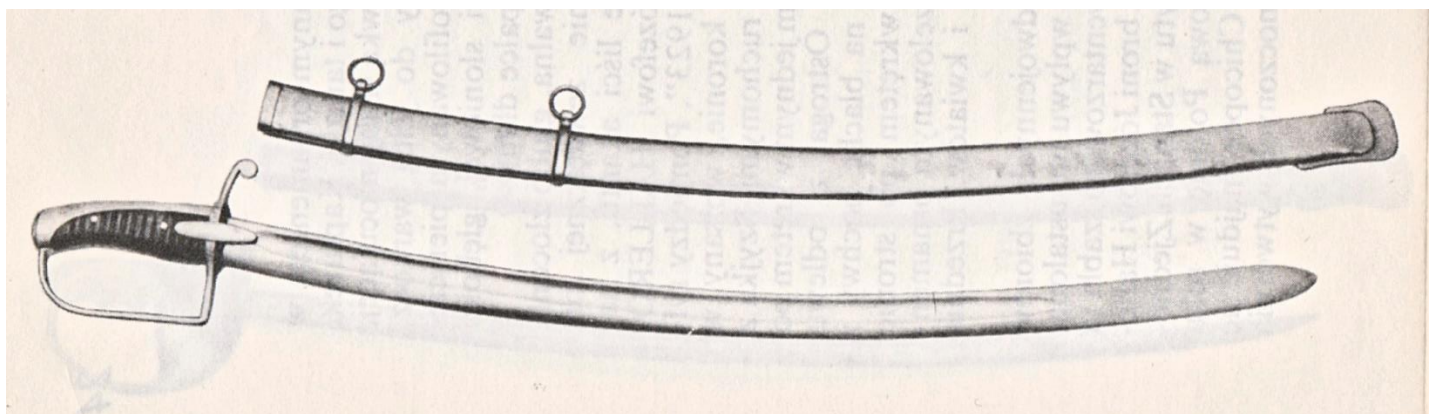
Mikołaj Wisznicki, obok Aleksandra Janowskiego i Kazimierza Kulwiecia, był twórcą Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. W PTK pełnił szereg funkcji m.in. skarbnika, wiceprezesa Towarzystwa oraz członka Rady Krajoznawczej.

6) Al. Jerozolimskie 3 (Śródmieście)

Muzeum Wojska Polskiego, które do 1933 r. mieściło się w budynku przy ul. Podwale 15.

W 2023 r. Muzeum przeniesiono na warszawską Cytadelę (ul. Gwardii 4).

- a) w latach 1921-1923 Mikołaj Wisznicki pełnił funkcję zastępcy dyrektora Muzeum Wojska Polskiego
- b) w stałej ekspozycji Muzeum Wojska Polskiego, w sali poświęconej wojnie 1920 r., znajdują się dwa obrazy Generała Wisznickiego o tematyce batalistycznej, mianowicie „Szarża pod Wołodarką” oraz „Cud krwi”
- c) w Muzeum Wojska Polskiego znajduje się eksponat ściśle związany z postacią Mikołaja Wisznickiego. Jest to polska szabla oficera kawalerii tzw. „szabla krechowiacka” (nr inw. MWP 42596), która jak wynika z dokumentacji była własnością Generała

Fot. „Szabla żołnierza polskiego XIX i XX wiek” A. Czerwiński, L. Dudek (Ossolineum 1989)

Obraz Mikołaja Wisznickiego z 1935 r. „Szarża pod Wołodarką”

Fot. domena publiczna

7) Ul. Karowa 31 (Śródmieście)

Kamienica z 1915 r.

a) druga siedziba Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w latach 1918-1933

b) siedziba dwutygodnika krajoznawczego „Ziemia” (organu PTK), w którym Wisznicki był ilustratorem oraz kierownikiem artystycznym

8) Ul. Krakowskie Przedmieście 66 (Śródmieście)

Budynek Muzeum Rolnictwa i Przemysłu w latach 1881-1939

Na jednym z filarów budynku znajduje się tablica ze słowami Aleksandra Janowskiego, informująca o tym, że w tym gmachu 3 grudnia 1906 r. powstało Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, którego jednym z twórców był Mikołaj Wisznicki.

9) Ul. Trębacka 10 /róg ul. Wierzbowej 8 (Śródmieście)

Budynek Domu Dochodowego Warszawskich Teatrów Rządowych (obiekt nie istnieje).

W tym budynku, w wynajmowanych pomieszczeniach, w dniu 17 marca 1904 r. otwarto uczelnię prywatną – Szkołę Sztuk Pięknych.

Mikołaj Wisznicki studiował tutaj malarstwo (z przerwą na okres służby w armii rosyjskiej).

10) Pl. Małachowskiego 3 (Śródmieście)

Gmach „Zachęty” – Narodowej Galerii Sztuki

Siedziba Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie

W latach trzydziestych XX w. Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych wyróżniło Mikołaja Wisznickiego w ramach „Salonu 1929”, za portret konny płk. Bolesława Mościckiego – pierwszego dowódcy 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. Dzieła malarskie Wisznickiego

często gościły w salach wystawowych „Zachęty”, nagradzane były wyróżnieniami, dyplomami i medalami.

Gmach „Zachęty” w 1939 r.
Fot. varsavianista.pl

Portret konny płk. Bolesława Mościckiego autorstwa Mikołaja Wisznickiego (z lewej strony) i Mikołaj Wisznicki w mundurze pułkownika 1. Pułku Ułanów Krechowieckich (z prawej strony)
Fot. domena publiczna

Trasa wycieczki
(przejścia piesze + przejazdy komunikacją miejską)

- 1) Zbiórka przy ul. Conrada 7 (Bielany)
Kościół Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych – **obiekt nr 1**
Dojazd autobusem nr 114, 180.
- 2) Przejazd z Bielan na Powiśle
Z przystanku „Conrada Szkoła” przejazd autobusem nr 114 do Pl. Wilsona.
Następnie przesiadka do metra linii M1 i przejazd do stacji „Świętokrzyska”, a dalej linią M2 przemieszczenie się do przystanku „Centrum Nauki Kopernik”.
Po wyjściu z metra spacer ul. Tamka do ul. Dobrej – **obiekt nr 2**
- 3) Z przystanku „Zajęcza” przy ul. Dobrej przejazd autobusem nr 118 do Śródmieścia, do przystanku „Metro Politechnika”.
Następnie spacer ul. Nowowiejską, Pl. Politechniki do ul. Noakowskiego – **obiekt nr 3**
- 4) Spacer ul. Noakowskiego, ul. Nowowiejską, Pl. Zbawiciela do Al. Wyzwolenia – **obiekt nr 4**
- 5) Spacer ul. Marszałkowską (idąc lewą stroną ul. Marszałkowskiej dochodzimy do ul. Wilczej 35/41. W tym miejscu w latach 1906-1916, pod adresem ul. Wilcza 41, miała swoją pierwszą siedzibę Szkoła Realna im. Stanisława Staszica (obecnie obiekt nie istnieje)), Al. Jerozolimskimi w kierunku ul. Kruczej – **obiekt nr 5**
- 6) Spacer Al. Jerozolimskimi do Muzeum Wojska Polskiego – **obiekt nr 6**
- 7) Spacer Al. Jerozolimskimi i ul. Nowy Świat, a następnie z przystanku „Foksal” przejazd autobusem nr 116, 180 do przystanku „Hotel Bristol”. Dalej spacer ul. Karową – **obiekt nr 7**
- 8) Spacer ul. Krakowskie Przedmieście w kierunku Pl. Zamkowego – **obiekt nr 8**
- 9) Spacer ul. Krakowskie Przedmieście, ul. Trębacką do ul. Wierzbowej – **obiekt nr 9**
- 10) Spacer ul. Wierzbową, Pl. Piłsudskiego do Placu Małachowskiego – **obiekt nr 10**

WARSZAWSKIE ŚLADY ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH 1944-1956 CZĘŚĆ DRUGA

W poprzednim Biuletynie „Biwak” (nr 34/2025) opublikowany został artykuł pod tym samym tytułem. Omawiane w nim obiekty krajoznawcze znajdują się w czterech dzielnicach Warszawy (Mokotów, Praga, Śródmieście oraz Ochota).

Istnieje potrzeba przypomnienia i omówienia także innych, równie ważnych, obiektów związanych z Żołnierzami Wyklętymi, zlokalizowanych w kolejnych dzielnicach Warszawy (Rembertów, Włochy, Bemowo, Żoliborz i Ursynów).

Mając na uwadze powyższe, Klub PTTK „Varsovia” proponuje drugą wycieczkę po Warszawie „Śladami Żołnierzy Wyklętych 1944-1956”.

WYKAZ OBIEKTÓW

REMBERTÓW

1. Al. Gen. Antoniego Chruściela „Montera” 103 – Akademia Sztuki Wojennej (ASW)

Przy wejściu do ASW widnieje tablica upamiętniająca Generała Augusta Emila Fieldorfa „Nila”, a przed bramą uczelni znajduje się jego pomnik oraz rondo jego imienia.

Generał „Nil” był m.in. szefem Kedywu KG AK, więźniem obozu NKWD w Rembertowie i łagrów Syberii. Został stracony przez UB w więzieniu mokotowskim 24 lutego 1953 r.

2. Ul. Marsa/róg ul. Płatnerskiej – teren przedwojennych Zakładów Amunicyjnych „Pocisk”

Pomnik ofiar obozu specjalnego NKWD nr 10.

W nocy z 20/21 maja 1945 r. oddział AK Ppor. Edwarda Wasilewskiego ps. „Wichura” rozbił częściowo obóz NKWD w Rembertowie i uwolnił z niego ponad pół tysiąca więźniów.

3. Ul. Marsa 110 – siedziba 2. Regionalnej Bazy Logistycznej im. Gen. Augusta Emila Fieldorfa ps. „Nil”

19 maja 2023 r. na terenie jednostki wojskowej odsłonięto pomnik Gen. „Nila”. Pomnik został ufundowany przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Warszawie.

Generał „Nil” w marcu 1945 r. był więźniem obozu NKWD w Rembertowie, skąd 21 marca 1945 r. został wywieziony do łagru na Syberii, na ponad dwuletnie zesłanie.

Odświeżenie pomnika Gen. Augusta Fieldorfa „Nila” na terenie 2. Regionalnej Bazy Logistycznej
Maj 2023 r.

Fot. archiwum.ipn.gov.pl

WŁOCHY

4. Ul. Świerszcza k/stacji PKP Warszawa-Włochy (Park Kombatantów)

Pomnik ku czci ofiar NKWD i UB.

5. Ul. Świerszcza 2 – Willa „Jasny Dom”

Więzienie NKWD oraz pierwsza siedziba Głównego Zarządu Informacji Wojska Polskiego (GZI WP).

Na ścianie budynku tablica pamiątkowa poświęcona patriotom polskim więzionym w tym budynku przez NKWD, sowiecki kontrwywiad wojskowy i Informację Wojskową.

Jedna z cel w Willi „Jasny Dom”

Fot. histmag.org

6. Ul. Cienista 14 i 16

W 1945 r. mieściły się w tych miejscach siedziby NKWD.

Na ścianie domu nr 16 wmurowana jest tablica pamiątkowa ku czci osób więzionych przez NKWD.

W dniach 27-29 marca 1945 r. przetrzymywani byli w budynku pod nr 16 ostatni przywódcy Polskiego Państwa Podziemnego, skąd wywieziono ich do Moskwy na Łubiankę i sądzono w tzw. procesie szesnastu.

BEMOWO

7. Ul. Żołnierzy Wyklętych/ul. Pirenejska

Pomnik Pamięci Żołnierzy Wyklętych – z tablicą upamiętniającą żołnierzy Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” (WIN), Narodowych Sił Zbrojnych (NSZ), Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW), Konspiracyjnego Wojska Polskiego (KWP) i Ruchu Oporu Armii Krajowej (ROAK).

ŻOLIBORZ

8. Ul. Powązkowska 43/45 – Cmentarz Wojskowy

Kwatera „Ł” (Łączka) – miejsce tajnych pochówków osób pomordowanych przez organy bezpieczeństwa publicznego w latach 1945-1956. Na terenie „Łączki” znajduje się Panteon (Mauzoleum Wyklętych-Niezlomnych).

Panteon (Mauzoleum Wyklętych-Niezlomnych) na Powązkach Wojskowych

Fot. pl.wikipedia.org

9. Al. Wojska Polskiego/ul. Bitwy pod Rokitną

Na skwerze znajduje się pomnik Rotmistrza Witolda Pileckiego, odsłonięty w 2017 r.

10. Al. Wojska Polskiego 40

Na ścianie budynku znajduje się tablica upamiętniająca Rotmistrza Witolda Pileckiego, organizatora ruchu oporu w KL Auschwitz, oficera Komendy Głównej AK i „NIE”, straconego w więzieniu na Mokotowie z rąk stalinowskich oprawców 25 maja 1948 r.

11. Ul. Hozjusza 2 – Kościół Św. Stanisława Kostki

Wewnątrz kościoła znajdują się tablice upamiętniające:

- a) Mjr. Józefa Kurasia „Ognia” – legendarnego dowódcę walk partyzanckich z totalitaryzmem hitlerowskim i stalinowskim na Podhalu oraz jego żołnierzy
- b) Płk. Władysława Liniarskiego „Mścisława” – Komendanta Białostockiego Okręgu Armii Krajowej 1941-1945, więźnia politycznego Mokotowa i Rawicza 1945-1954
- c) żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego z okresu 1944-1956

Tablica upamiętniająca Mjr. Józefa Kurasia „Ognia” w Kościele Św. Stanisława Kostki
Fot. pamietajskadjestes.pl

MOKOTÓW

12. Ul. Wałbrzyska – Cmentarz na Służewie

Do końca 1947 r. miejsce tajnych pochówków osób zamordowanych w więzieniu przy ul. Rakowieckiej (od 1948 r. grzebanych w kwaterze „Ł” na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach). W południowo-wschodnim narożniku cmentarza, tuż przy murze, stoi „Krzyż Pamięci Ofiar Terroru Komunistycznego”. Na krzyżu widnieje tabliczka z fragmentem wiersza pod tytułem „Służewiec”, napisanego przez Tadeusza Porayskiego w więzieniu przy ul. Rakowieckiej, który zaczyna się od słów:

„Przechodniu, pochyl czoło, wstrzymaj krok na chwilę
Tu każda gródka ziemi krwią męczeńską broczy
Tu jest Służewiec, to są nasze Termopile...”

URSYNÓW

13. Ul. Fosa/Renety – Stary Cmentarz na Służewie

Przy alei głównej znajdują się głaz i pomnik upamiętniające ofiary zbrodni Informacji Wojskowej („Kapsuła Czasu”).

W pobliżu tego miejsca złożono w marcu 1965 r. szczątki ofiar kontrwywiadu wojskowego (GZI WP), wykopane przy budowie szkoły („tysiąclatki”) przy ul. Woronicza, a tam przywiezione z ul. Krzywickiego (Ochota) i potajemnie pochowane w latach 1947-1949.

14. Ul. Fosa 17 – Kościół Św. Katarzyny

Z lewej strony, od wejścia na dziedziniec kościoła, na zboczu skarpy znajduje się pomnik upamiętniający ofiary terroru komunistycznego w Polsce w latach 1944-1956 (potocznie nazywany Pomnikiem „Siedmiu Kamieni”).

Pomnik Męczenników Terroru Komunistycznego 1944-1956 przy Kościele Św. Katarzyny
Fot. pl.wikipedia.org

15. Ul. Puławska 266 /wylot ul. Wyścigowej

Na murze otaczającym teren Torów Wyścigów Konnych znajduje się tablica upamiętniająca więźniów politycznych, w tym żołnierzy Armii Krajowej, pomordowanych w latach 1945-1956 na terenie Wyścigów Konnych na Służewcu.

TRASA WYCIECZKI

(przejścia piesze + przejazdy komunikacją miejską oraz SKM/KM – zaleca się zakup biletu dobowego ZTM, który upoważnia do przejazdów pociągami SKM)

1. Zbiórka – Dworzec PKP Warszawa Śródmieście (kasy biletowe)
Przejazd pociągiem SKM/KM do stacji Warszawa-Rembertów. Następnie przejazd autobusem nr 115 z przystanku „PKP Rembertów” do przystanku „Rembertów – Akademia” – **obiekt nr 1**
2. Przejazd autobusem nr 115 do przystanku „PKP Rembertów”. Następnie spacer ul. Marsa do ul. Płatnerskiej – **obiekty nr 2, 3**
3. Spacer ul. Marsa do stacji kolejowej „Warszawa-Rembertów” oraz przejazd pociągiem SKM/KM do stacji „Warszawa-Włochy” – (obok stacji) **obiekty numer 4, 5, 6**
4. Przejazd z Włoch na Bemowo. Z przystanku „PKP Włochy” przejazd autobusem nr 189 lub 194 do przystanku „Hala Wola”. Potem przy ul. Powstańców Śląskich (róg Człuchowskiej) przesiadka i przejazd autobusem nr 112 do przystanku „Wrocławska”. Następnie spacer ul. Wrocławską do ul. Żołnierzy Wyklętych/róg Pirenejkiej – **obiekt nr 7**
5. Spacer ul. Wrocławską do ul. Powstańców Śląskich, a następnie z przystanku „Wrocławska” przejazd na Żoliborz autobusem nr 122, na ul. Powązkowską do przystanku „Powązki Wojskowe – Cmentarz” – **obiekt nr 8**
6. Przejazd autobusem nr 122 z przystanku „Powązki Wojskowe – Cmentarz” do przystanku „Ks. Popiełuszki”. Następnie spacer ul. Ks. Popiełuszki, Pl. Grunwaldzkim, Al. Wojska Polskiego do ul. Bitwy pod Rokitną – **obiekty nr 9, 10**
7. Spacer ul. Kozińskiego i ul. Hozjusza – **obiekt nr 11**
8. Spacer ul. Krasińskiego do Pl. Wilsona. Następnie przejazd metrem linii M1 z Żoliborza na Mokotów, z przystanku metra „Plac Wilsona” do przystanku metra „Służew”. Po wyjściu z metra przy ul. Wałbrzyskiej przejazd autobusem 189 do przystanku „Wałbrzyska – Cmentarz” – **obiekt nr 12**
9. Przejazd autobusem nr 189 z przystanku „Wałbrzyska – Cmentarz” do przystanku „Nowoursynowska”, następnie spacer ul. Dolina Służewiecka i ul. Fosa – **obiekty nr 13, 14**
10. Spacer ul. Dolina Służewiecka do Al. Wilanowskiej. Następnie przejazd autobusem nr 217 z przystanku „Dolina Służewiecka” do przystanku „Metro Wilanowska”, a potem przejazd autobusem nr 709 z przystanku „Metro Wilanowska” do przystanku „Wyścigi” przy ul. Puławskiej – **obiekt nr 15**

**Dwadzieścia lat odznaki
SZLAKIEM HENRYKA SIENKIEWICZA
2005-2025**

Dwadzieścia lat temu rozpoczęła funkcjonowanie Odznaka Turystyczno-Krajoznawcza poświęcona pamięci polskiego pisarza nowelisty, powieściopisarza epoki pozytywizmu i publicysty, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1905 r. za całokształt twórczości, jednego z najpopularniejszych polskich pisarzy przełomu XIX i XX w.

Henryk Sienkiewicz
Fot. pl.wikipedia.org

W marcu 2005 r., w trakcie comiesięcznego spotkania Klubu Przodowników Turystyki Pieszej im. Anieli Michalskiej, które odbywało się w ówczesnej siedzibie Oddziału Stołecznego PTTK im. Aleksandra Janowskiego przy ul. Podwale 23, kolega Kazimierz Lach, wieloletni członek Klubu, Przodownik Turystyki Pieszej Nr 3562/I, Honorowy Przodownik Turystyki Pieszej Nr 438H, krajoznawca, przedstawił opracowany przez siebie regulamin nowej Odznaki Turystyczno-Krajoznawczej „Szlakiem Henryka Sienkiewicza”. Kazimierz Lach zaprezentował również własny projekt graficzny odznaki. Autor omówił obszernie zasady funkcjonowania nowej odznaki. Po krótkiej dyskusji oba przedstawione projekty zostały zaakceptowane przez zebranych. Odznaka od dwudziestu lat funkcjonuje, jej regulamin od wielu lat znajduje się stronie internetowej Komisji Turystyki Pieszej ZG PTTK. Przedstawiamy Regulamin Odznaki w pełnym brzmieniu i zachęcamy do jej zdobywania.

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE
ODDZIAŁ STOŁECZNY im. ALEKSANDRA JANOWSKIEGO
Klub Przodowników Turystyki Pieszej im. Anieli Michalskiej

Odznaka Turystyczno-Krajoznawcza
„Szlakiem Henryka Sienkiewicza”

Wstęp

1. Odznaka „Szlakiem Henryka Sienkiewicza” została ustanowiona przez Klub Przodowników Turystyki Pieszej im. Anieli Michalskiej w marcu 2005 r.
2. Odznaka jest jednostopniowa.
3. Celem odznaki jest zapoznanie się z życiem Pisarza-Noblisty, ale także inicjatora wielu akcji społecznych, charytatywnych.

Warunki zdobywania odznaki

1. Odznakę można zdobywać podczas dowolnych wycieczek, czas zdobywania jest nieograniczony.
2. Podstawą przyznania odznaki będzie kronika, prowadzona w dowolnej formie.
3. W kronice należy potwierdzić pobyt w miejscowości, a także umieścić krótką notatkę o związku danej miejscowości z osobą H. Sienkiewicza.
4. Odznakę zdobywają turyści, którzy ukończyli 10 lat.

5. Należy odwiedzić miejscowości wg niniejszej tabeli:

Nr Grupy	Rodzaj miejsca	Ilość miejsc
1	Miejsca rodzinne	6
2	Muzea	1
3	Uzdrowiska	1
4	Kasa Literacka – Powodziańom	4
5	Peregrynacje literackie	6

6. Przed wyruszeniem na szlak najlepiej jest zapoznać się z książką Marii Kornilowiczówny „Szlakiem Henryka Sienkiewicza”, wyd. PTTK „Kraj”, Warszawa 1984 r.

7. Odznakę przyznaje Zespół Weryfikacyjny Komisji Turystyki Pieszej Oddziału Stołecznego w Warszawie.

8. Kroniki do weryfikacji należy przysyłać na adres: PTTK Oddział Stołeczny im. A. Janowskiego – Klub Przodowników Turystyki Pieszej im. Anieli Michalskiej, ul. Mikołaja Kopernika 30/523, 00-336 Warszawa.

WYKAZ MIEJSC I MIEJSCOWOŚCI

Grupa 1 – Miejsca rodzinne

1. Wola Okrzejska
2. Okrzeja
3. Burzec
4. Ruda k. Krzywdy
5. Wojcieszków
6. Wężyczyn k. Latowicza
7. Grabowce k. Ułęża
8. Warszawa
9. Bielice k. Sochaczewa
10. Poświętne k. Płońska
11. Guzów k. Żyrardowa
12. Lipków w Puszczy Kampinoskiej
13. Kraków
14. Warmątowice
15. Lublin
16. Oblęgorek
17. Zakopane

Grupa 2 – Muzea

1. Wola Okrzejska
2. Oblęgorek
3. Poznań

Grupa 3 – Uzdrowiska

1. Szczawnica
2. Zakopane
3. Nałęczów

4. Sopot
5. Rudawa k. Krakowa

Grupa 4 – Kasa Literacka – Powodziaom

1. Częstochowa
2. Piotrków Trybunalski
3. Kielce
4. Radom
5. Lublin
6. Siedlce
7. Łódź
8. Kalisz
9. Kutno
10. Włocławek
11. Płock
12. Łomża
13. Suwałki
14. Sosnowiec
15. Tomaszów Mazowiecki
16. Warszawa

Grupa 5 – Peregrynacje literackie

1. Pułtusk
2. Gumniska k. Tarnowa
3. Przecław k. Mielca
4. Podhorce k. Hrubieszowa
5. Radziejowice
6. Poznań
7. Gniezno
8. Inowrocław
9. Kórnik
10. Rogalin
11. Miłosław
12. Śmiełów
13. Trzebcz k. Chełmży
14. Komierowo k. Sępólna Krajeńskiego
15. Winna Góra k. Miłosławia
16. Kalisz
17. Łódź
18. Częstochowa

Regulamin opracował i zaprojektował odznakę

członek Klubu PTP im. Anieli Michalskiej – Kazimierz Lach

Przodownik Turystyki Pieszej 3562/I, Honorowy Przodownik Turystyki Pieszej 438H.

SZUFLADA KOLEKCJONERA

Prezentujemy znaczki rajdowe wydawane przez Koło PTTK Nr 173 Oddziału Stołecznego PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Warszawie. Koło powstało w październiku 1965 r. przy Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych (PWPW) i zostało zarejestrowane w Oddziale Stołecznym PTTK pod numerem 173. W roku 1990 Koło zostało odznaczone Złotą Honorową Odznaką PTTK. Prezentowane znaczki przeznaczone były dla uczestników Rajdów Górskich Poligrafów Warszawskich im. Jana Staszla⁵.

⁵ Jan Staszal (1915-2003) – urodzony w Zakopanem, taternik, przewodnik tatrzański, alpinista, żołnierz w wojnie 1939 r, żołnierz Armii Krajowej, inżynier poligraf, wieloletni pracownik Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych (PWPW).

Znaczki rajdowe Koła PTTK nr 173 przy PWPW
projektował Włodzimierz Majdewicz

